

GERÇEĞE UYGUN DEĞER MUHASEBESİNİN ERTELENMİŞ VERGİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE IMPACT OF FAIR VALUE ACCOUNTING ON DEFERRED TAXES

Yrd. Doç. Dr. Enver BOZDEMİR¹

Öz

Gerçeğe uygun değer muhasebesi uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları ile birlikte finansal tablolarda yer alacak bilgilerin güvenilir ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulmasına olanak sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Gerçeğe uygun değer yaklaşımının amacı, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine ilişkin olarak ölçüm tarihinde gerçekleşecek olan fiyatın en doğru ve uygun bir şekilde tespit edilmesidir.

Gerçeğe uygun değer muhasebesinde mevcut finansal tabloların muhasebe ve raporlama standartlarına dönüştürülmesinde ve raporlanmasında mevcut vergi sisteminden farklı olarak geçici farklardan kaynaklanan ertelenmiş vergi farkları söz konusu olmaktadır. İşletmelerin raporlama tarihinde varlık ve borçlarını gerçeğe uygun değer bir şekilde oluşturmaları halinde mevcut vergi kanunlarına istinaden oluşan vergi varlığı veya yükümlülüğünün üzerindeki etkinin ortaya konulması çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Gerçeğe uygun değer muhasebesi sonucunda oluşan geçici farklar işletmelerin ilgili döneme ait muhasebe karını arttıran bir etkiye sahipse ertelenmiş vergi yükümlülüğünü, muhasebe karını azaltan bir etkiye de sahipse ertelenmiş vergi varlığını ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Sözcükler: TMS/TFRS, Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi, Ertelenmiş Vergi Varlığı ve Yükümlülüğü.

Abstract

With international accounting and financial reporting standards, fair value accounting has emerged to allow fair and reliable presentation of the information which will take place on the financial statements. The purpose of the fair value approach is to determine the most accurate and appropriate price which will take place at the measurement date about selling an asset

¹ Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi

or to transfer a liability between market participants.

At the fair value accounting, different from current tax system, at the transformation and reporting of current financial statements to accounting and reporting standards there are deferred tax differencies. The demonstration of the effect on tax liability or tax existence pursuant to the current tax law in the case which firms create their assets and liabilities with fair value at the reporting date is the objective of this study. If the temporary differencies caused by fair value accounting has an effect to raise the accounting profit of the firm at the related term, this reveals deferred tax liability and if it has an effect to reduce the accounting profit, reveals deferred tax existence.

Keywords: TMS/IFRS, Fair Value Accounting, Deferred Tax Existence and Liability.

1. GİRİŞ

Günümüzde bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin yarattığı küreselleşme olgusu işletmelerin finansal raporlama sistemlerini de değişime zorlamaktadır. Bu nedenle işletmeler mevcut finansal tablolarını bilgi kullanıcıları ve finansal piyasaların bilgi talepleri doğrultusunda sunulması gerekmektedir. Finansal tablolarda yer alan bilgilerin güvenilirliği ve gerçeğe uygunluğu finansal bilgi kullanıcıları açısından önemli bir unsurdur.

Bu bağlamda Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nda (IFRS) finansal tablolarda yer alacak bilgilerin güvenilir ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulmasına olanak sağlamak amacıyla gerçeğe uygun değer yaklaşımının ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (IFRS 13), gerçeğe uygun değeri, piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat olarak tanımlamaktadır. Gerçeğe uygun değer yaklaşımının amacı, mevcut piyasa koşullarında, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine ilişkin olarak ölçüm tarihinde gerçekleşecek olan fiyatın en doğru ve uygun bir şekilde tahmin edilmesidir. TMS/IFRS'lerde gerçeğe uygun değerlendirme yöntemi olarak genelde piyasa fiyatı kullanılmakla birlikte maliyet yaklaşımı, gelir yaklaşımı ve bugünkü değer unsurları kullanılmaktadır.

TMS/TFRS’lerde yer alan ve değerlendirme ölçüm unsurlarından biri olan “gerçeğe uygun değer” yaklaşımı işletmelerin mevcut finansal tabloların TMS/TFRS’ye dönüştürülmesinde ve raporlanmasında gerçeğe uygun bilgilerin sunulmasına olanak sağlamaktadır. Bu bilgilerin hazırlanması ve finansal tablolara dönüştürülmesi esnasında mevcut vergi sisteminden farklı olarak geçici ertelenmiş vergi farkları söz konusu olmaktadır.

Ertelenmiş vergi farkları, varlıkların ve borçların değerlendirme günündeki gerçeğe uygun olarak ölçülmesi esnasında henüz kullanılmamış finansal zararlar ile vergi avantajlarının ileriye taşınmasından kaynaklanan geçici vergi etkileridir.

Dolayısıyla ertelenmiş vergiler, TMS/TFRS’na göre uygulanan gerçeğe uygun değer yaklaşımı ile mevcut vergi kanunları arasında muhasebe konusunda var olan farklardan kaynaklanmaktadır. Söz konusu farklar ilgili döneme ait muhasebe karını arttıran bir etkiye sahip olabileceği gibi, dönemin muhasebe karını azaltan bir etkiye de sahip olabilir. Bu durumda muhasebe kar/zararındaki bu değişim, işletmelerin vergi varlığını veya vergi yükümlülüğünü ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, işletmelerin mevcut finansal tabloların TMS/TFRS’ye dönüştürülmesinde ve raporlanmasında güvenilir ve gerçeğe uygun bilgiler sunabilmeleri amacıyla varlık ve borçlarını gerçeğe uygun değer yaklaşımı kapsamında oluşturmaları halinde mevcut vergi kanunlarına istinaden oluşan vergi varlığı veya yükümlülüğünün üzerindeki etkiyi ortaya koymaktır. Bu amaçla gerçeğe uygun değer muhasebesi kapsamındaki TMS/TFRS ve özellikle TFRS-13 standardının uygulanması sonucunda finansal tablolarda ortaya çıkacak olan vergi etkileri uygulama örnekleri ile incelenecektir.

2. GERÇEĞE UYGUN DEĞER MUHASEBESİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan gereksinimlere cevap vermek amacıyla, son zamanlarda yayınlanan uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarında, finansal tablolarda yer alacak bilginin güvenilirliği kadar, gerçeğe yakın olmasına yönelik, gerçeğe uygun değer ölçüsünün ön plana çıkarıldığı görülmektedir (Tokay ve Deran, 2008, 18).

Finansal tabloların hazırlanmasında tarihi maliyet değerleri esas alınmakla birlikte tarihi maliyeti esasına göre hazırlanan finansal tablolar

teorisyenler, akademisyenler ve uygulamacılar tarafından eleştirilmiştir(-Campbell, Owens ve Robinson, 2008, 32). Bu yöneltilen eleştirilerin odak noktasını, tarihi maliyetlerin gerçek değerlerden uzak olduğu ve bundan dolayı finansal tabloların işletmenin gerçek durumunu göstermediği oluşturmaktadır (Özkan ve Terzi, 2009, 25). Tarihi maliyet değerleri üzerinden yapılan raporlamaya yönelik yapılan eleştiriler sonucu gerçeğe uygun değer muhasebesi uygulama alanı bulmuştur (Penman, 2007, 33).

2.1. Gerçeğe Uygun Değer Kavramı

Gerçeğe uygun değer kavramı TMS/TFRS'ında ve özelliklede TFRS-13 standardında değişik şekillerde ifade edilmektedir. TFRS-13, gerçeğe uygun değeri, piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyatolarak tanımlar (TFRS 13, parag. 9).

TFRS/UFRS 13, bir varlığın gerçeğe uygun değerini, ölçüm tarihinde piyasa katılımcıları tarafından gerçekleştirilecek ve piyasada oluşan koşullara bağlı olarak varlığın satışı durumunda elde edilecek tutar olarak tanımlamaktadır. Bir borcun gerçeğe uygun değerini ise, ölçüm tarihinde piyasa katılımcıları tarafından gerçekleştirilecek usulüne uygun işlem neticesinde borçla ilgili yükümlülüğün devredilmesi edilmesi halinde ödenecek tutar olarak tanımlamaktadır.

Her iki durumda, gerçeğe uygun değer ölçümünde piyasa katılımcıları tarafından gerçekleştirilen işlemin gerçekleştirildiği piyasanın, ilgili varlık veya borç için temel veya en avantajlı piyasa olduğu ve piyasa katılımcılarının birbirinden bağımsız, satış işlemiyle ilgili olarak bilgili ve istekli oldukları varsayılmaktadır (Akkaş, 2011).

Bir başka bir ifadeyle gerçeğe uygun değer, bir varlığın normal ticari koşullarda bilgili ve istekli bir satıcı ile bilgili ve istekli bir alıcı arasında el değiştirmesi sırasında saptanan değişim değeridir (Gençoğlu Gücenme, 2007: 8). Daha basit bir şekilde gerçeğe uygun değer iki tarafın bir mübadele işleminde kabul ettiği fiyat olarak tanımlanabilir (Foster ve Upton, 2001, 2).

Yukarıdaki tanımlamalar çerçevesi içerisinde gerçeğe uygun değer kavramı varlıkların elden çıkarılması durumunda elde edilebilecek veya yükümlülüklerin yerine getirilmesi durumunda ödenecek çıkış fiyatı olarak ifade edilebilir. Ayrıca İngilizcede “fairvalue” olarak kullanılan kavram Türkçede “gerçeğe uygun değer” ya da “makul değer” olarak kullanılmak-

tadır. Bu çalışmada gerçeğe uygun değer kavramı kullanılmıştır.

2.2. Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Günümüzde finansal tabloların hazırlanmasında gerçeğe uygun değer yaklaşımının önem kazanması ön plana çıkması altında yatan temel neden; küreselleşme olgusunun finansal raporlama sisteminde değişimi zorlamasıdır. Çünkü finansal piyasaların bilgi talepleri mevcut finansal raporlama sistemi ile karşılanamamaktadır (Senel ve diğerleri, 2011, 59).

Finansal tabloların temel amacı, kullanıcılara karar vermelerinde yardımcı bilgi sağlamak olduğu için, bu tablolarda verilen rakamların mümkün olduğunca bir varlığın veya yükümlülüğün gerçek değerini yansıtması istenmektedir. Tarihi maliyetlerde konulan sermayenin korunması üzerine yapılandırılan bir sistem olduğundan bu sistemin gerçeği yansıtmadığını, esas olanın varlığın veya borcun işletmeye olan değeri esasına istinaden gerçeğe uygun değer yaklaşımı ortaya çıkmıştır (ŞimgaMugan, 2008, 59).

Finansal raporlamada kullanılan temel değerlendirme esasları tarihi maliyettir. Geçmişten günümüze muhasebe uygulamalarına yön veren muhasebenin temel kavramları, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri incelendiğinde, varlık ve borçların ölçülmesinde ağırlıklı olarak tarihi maliyet esasının kullanıldığı görülür (Tokay ve Deran, 2008).

Tarihi maliyet muhasebesi, finansal tablolarda gerçek durumu tam olarak yansıtmayan bilgileri içerebilir. Bu durumda, muhasebecilerin finansal tablo bilgilerinin güvenilir, ilgili ve en önemlisi de ihtiyatlılık kavramına sıkı sıkıya bağlı kalmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır Buna karşın gerçeğe uygun değer muhasebesi ise muhasebede şeffaflığın sağlanması için gerekli olan zemini oluşturur. Bu zeminin temelinde doğru, gerçek, tam ve güvenilir bilgi sunmaktadır (Barlev ve Haddad, 2003, 385-397).

Tarihsel maliyet ölçüsü geleneksel olarak güvenilirdir ancak geleceğe yönelik kararların alınmasında kullanılabilecek ilgili bir değer değildir. Literatürde ve uygulamada tarihsel maliyetten uzaklaşılması ve cari değerle değerlendirme esaslarının kullanılması giderek ağırlık kazanmaktadır (Pamukçu, 2011, 80). Başka bir ifadeyle TMS/TFRS’lerde belirtilen “finansal tablolara dayalı olarak geleceğe yönelik kararlar alma” işlevini tarihsel maliyetlerle düzenlemiş finansal tabloların yerine getirmesi olanaksız görülmektedir. Zira varlıkların ve borçların tarihsel maliyetleri bu kalemlerin gerçek değerlerini değil, oluştukları veya edinildikleri tarihteki değerlerini

ifade ettikleri için daha sonraki dönemlerde tarihsel maliyet gerçeği yansıtmaktan uzaklaşır (Poroy Arsoy, 2009, 50) .

Gerçeğe uygun değer yaklaşımı, öncelikle Amerika Birleşik Devletleri ve Anglo-Sakson ülkelerinde uygulama alanı bulmuştur. Ancak son dönemlerde muhasebe uygulamalarında Anglo-Sakson anlayışın hâkim olması günümüzde Avrupa Kıtası ülkelerde de finansal tabloların hazırlanmasında gerçeğe uygun değer yaklaşımını ön plana çıkarmıştır. (Senel ve diğerleri, 2011, 59) İlk olarak Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB, Financial Accounting Standards Board) tarafından 2006 yılında “SFAS 157 – Gerçeğe Uygun Değer Ölçümleri” standardı yayınlanmıştır(SFAS, 157).

Son yıllarda TMS/IFRS'nın uygulanması ile birlikte özellikle kamuya hesap vermeye zorunluluğu olan işletmeler finansal tabloların hazırlanmasında tarihi maliyet yaklaşımı yerine gerçeğe uygun değer muhasebesi sistemini benimsemiş oldukları görülmektedir. Gerçeğe uygun değer muhasebesi ile oluşturulan finansal raporlar kullanıcılarının tüm kesimlerinin ihtiyaçlarına daha uygun ve daha güncel bilgiler sunarak şeffaflığı artırıcı bir öneme sahip hale gelmektedir.

2.3. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Kavramı

Gerçeğe uygun değer kavramının muhasebe standartlarında yer almaya başlaması aslında 1980'li yıllara rastlamaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde 1980'li yıllarda yaşanan Savings&Loans Krizi sonrasında FASB finansal varlık ve yükümlülükler ile ilgili olarak gerçeğe uygun değer kavramını geliştirme yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda, FASB bütün bankaların finansal varlıklarını piyasa fiyatı ile değerleyip raporlamasını önermiştir. Bu karar, finansal varlık ve yükümlülükler için gerçeğe uygun değer muhasebesi tartışmalarına yol açan ilk uygulama olarak kabul edilmektedir (Senel ve diğerleri, 2011, 60).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB, International Accounting Standards Board) ve FASB değişik tarihlerde, gerçeğe uygun değer kavramı ve ölçümü ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. IASB ve FASB tarafından çıkartılan standartların bazılarında varlık ve yükümlülüklerin ölçülenmesinde gerçeğe uygun değer kullanımı zorunlu tutulmuştur (Penman, 2007, 33).

Muhasebe standartlarında sık sık “gerçeğe uygun değer” kavramına vurgu yapılmakta, varlık ve borçların gerçeğe uygun bir şekilde ölçülenmesi, değerlendirilmesi ve finansal tablolarda raporlanmasının, finansal tablo kullanıcıla-

rının bilgi ihtiyacının en iyi bir şekilde karşılanmasına neden olacağı ifade edilmektedir (Özerhan Akbulut, 2008, 8).

TMS'lerde zaman zaman birbiri yerine kullanılan alternatif değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartlarının (UMS)/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS) bir tercümesi olarak hazırlanan TMS/TFRS'ler sadece alternatif değerlendirme yaklaşımları içermektedir. Standartlar incelendiğinde birçok, varlık ve yükümlülüğün doğrudan değerlerine etki eden alternatif muhasebe yaklaşımları içerdiği de görülmektedir. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından resmi gazetede yayınlanan 28 adet TMS/TFRS'de gerçeğe uygun değer/makul değer kavramı toplam 969 kere kullanılmaktadır. Bu standartlardan bazılarında gerçeğe uygun değer ölçümü, diğer standartlarla ilişkileri nedeniyle dolaylı olarak kullanılmaktadır (Doğan ve diğerleri, 2008, 459).

Uluslararası muhasebe ve raporlama standartlarının büyük bölümünde varlık ve yükümlülüklerin değerlemesinde gerçeğe uygun değer yaklaşımı kısmen veya tamamen kullanılmaktadır (Aktaş ve Deran, 2006, 160). Bu kavramlar incelendiğinde, aralarında ifade bakımından farklılıklar olmasına rağmen, anlam bakımından çok önemli bir fark bulunmadığı, tüm tanımlarda gerçeğe uygun değer kavramının tam rekabet şartlarında oluşan piyasa fiyatını ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir (Senel ve diğerleri, 2011, 63). Tam rekabet ortamında piyasa fiyatının oluşmaması durumunda ise diğer değerlendirme teknikleri olan net bugünkü değer, opsiyon fiyatlaması gibi değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır (Akbaş ve Deran, 2006, 161).

2.4. Gerçeğe Uygun Değerin Ölçülmesi Standardı- TFRS 13

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) 30 Aralık 2012'de Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 13) yayınlamıştır. Standardın ekinde temel terimler açıklanmış, uygulama rehberi verilmiş ve daha önce yayınlanan standartlarda gerçeğe uygun değerle ilgili yapılan değişiklikler standartta verilmiştir. Bu standart 01 Ocak 2013 tarihinden itibaren uygulanacaktır. Ancak isteyen işletmeler bu Standardını 01 Ocak 2013 tarihi öncesi hesap dönemlerine ilişkin finansal tablolarında uygulayabilirler.

Bu standart UFRS ile ABD Genel Kabul Görmüş Standartların yakınsaması hedefine paralel, gerçeğe uygun değer açıklamalarına verilen önemi vurgulamak, finansal tablolarda şeffaflılığı sağlamak, gerçeğe uygun değer

ölçüm amaçlarını açıklamak ve gerçeğe uygun değer ölçümlerindeki karışıklığı bir miktar azaltmak için geliştirilmiştir. Yine bu standart UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolarda gerçeğe uygun değer ölçümünün kapsamında herhangi bir değişiklik yapmaksızın, UFRS kapsamında gerçeğe uygun değer ölçümü ve yapılacak açıklamalar ile ilgili tek bir çerçeve sunmaktadır (Akkaş, 2011).

Standart, TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler Standardı kapsamındaki hisse bazlı ödeme işlemlerine, TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı kapsamındaki kiralama işlemlerine ve TMS 2 Stoklar Standardında yer alan net gerçekleştirilebilir değer veya TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardında yer alan kullanım değeri gibi gerçeğe uygun değerle bazı benzerlikleri bulunan ancak gerçeğe uygun değer olmayan ölçümlere uygulanmayacaktır (TFRS 13, parag. 6).

Bu TFRS uyarınca yapılması zorunlu olan açıklamalar; TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardı uyarınca gerçeğe uygun değerinden ölçülen plan varlıkları, TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama Standardı uyarınca gerçeğe uygun değerinden ölçülen emeklilik fayda planlarına yapılan yatırımlar ve TMS 36 uyarınca geri kazanılabilir tutarı, elden çıkarma maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri olan varlıklar için yapılması gerekli değildir (TFRS 13, parag. 7).

Fakat diğer TFRS'ler tarafından gerçeğe uygun değer zorunlu tutulması ya da gerçeğe uygun değere izin verilmesi durumunda, gerçeğe uygun değer ölçümüne ilişkin bu TFRS'de tanımlanan çerçeve hem ilk ölçümde hem de sonraki ölçümde uygulanır (TFRS 13, parag. 8) Bu açıklamalar doğrultusunda TRFS 13 standardı kapsamında ve doğrudan gerçeğe uygun değer ölçümünü gerektiren TMS/TFRS'ler yandaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Doğrudan Gerçeğe Uygun Değer Ölçümünü Gerektiren TMS/TFRS'ler

Kod	Standardın Adı
TMS 11	İnşaat Sözleşmeleri
TMS 16	Maddi Duran Varlıklar
TMS 17	Kiralama İşlemleri
TMS 18	Hasılat
TMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
TMS 20	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
TMS 26	Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
TMS 33	Hisse Başına Kazanç
TMS 36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü
TMS 38	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS 39	Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
TMS 40	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
TMS 41	Tarımsal Faaliyetler
TFRS 1	Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
TFRS 2	Hisse Bazlı Ödemeler
TFRS 3	İşletme Birleşmeleri
TFRS 5	Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler
TFRS 13	Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı

Kaynak: Doğan, Güngör Tanç ve Tanç, 2008,459)

2.5. Gerçeğe Uygun Değerleme Yöntemleri

TMS/TFRS ile özellikle TFRS 13 standardında gerçeğe uygun değer olarak genelde, piyasa yaklaşımı, maliyet yaklaşımı, gelir yaklaşımı ve bugünkü değer yaklaşımlarının kullanıldığı görülmektedir. Bir değerlendirme yönteminin kullanılmasının amacı, mevcut piyasa koşullarında, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine yönelik ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemdeki fiyatın tahmin edilmesidir.

İşletmeler, gerçeğe uygun değeri ölçmek için yeterli verinin bulunduğu ve koşullara uygun olan, ilgili gözlemlenebilir girdilerin kullanımını azami

seviyeye çıkararak ve gözlemlenebilir olmayan girdilerin kullanımını asgari seviyeye indiren değerlendirme yöntemlerini kullanır.

Bu yöntemlerden piyasa yaklaşımı; özdeş veya karşılaştırılabilir (başka bir ifadeyle benzer) olan varlıklara, borçlara ya da varlıklardan ve borçlardan oluşan bir gruba (örneğin iş) ilişkin piyasa işlemleri sonucu oluşan fiyatları ve diğer ilgili bilgileri kullanır (TFRS 13, parç. B5) Pazar yaklaşımı olarak da ifade edilen bu yöntem, varlıklar ve borçlar mevcut aktif olan bir piyasa işlemleri sonucu oluşan fiyat veya gerekli oran bilgilerinin kullanılması esasına dayanır. Örneğin halka açık olan bir piyasada işlem gören hisse senetlerinin borsalarda kote edilen fiyatları, vadeli işlemleri içeren yükümlülüklerin piyasa faiz oranının kullanılması gösterilebilir.

Maliyet yaklaşımı; bir varlığın hizmet kapasitesini yenilemek için gerekli olan cari tutarı yansıtır. Bu genellikle cari yenileme maliyeti olarak anılır. Piyasadaki bir satıcının bir varlık için alabileceği satış fiyatı, piyasadaki bir alıcının söz konusu varlığın sağlayacağı faydaya yakın bir fayda sağlayacak bir varlığın değer yitirme faktörleri göz önüne alınarak hesaplanmış inşa veya edinme maliyetine eşittir. Çoğu durumda, cari yenileme maliyeti yöntemi diğer varlıklar ya da diğer varlık ve borçlarla birlikte kullanılan maddi duran varlıkların gerçeğe uygun değerinin ölçümünde kullanılır (TFRS 13, parç. B8,B9).

Bu değerlendirme yöntemlerindeki önemli bir husus, maliyet değeri ve gerçeğe uygun değer kavramlarının esas olarak karşıt anlamlı kavramlar olmadığıdır. Maliyet değeri, işlemin gerçekleşeceği tarihteki gerçeğe uygun değerdir. İşlemin gerçekleşeceği tarihte hem alıcı hem de satıcı alım satımına konu olan işlemin gerçeğe uygun değeri konusunda daha önceden anlaşmaya varmış olmalarıdır. Bu nedenle gerçeğe uygun değer, mal veya hizmetin maliyet değeri olarak finansal tablolara yansıtılmış olmasıdır (Foster ve Upton, 2001: 2).

Gelir yaklaşımı; gelecekteki tutarları (örneğin, nakit akışları veya gelir ve giderleri) tek bir cari (başka bir ifadeyle, iskonto edilmiş) tutara dönüştüren yöntemdir. Gelir yaklaşımı kullanıldığında, gerçeğe uygun değer ölçümü gelecekteki tutarlara ilişkin cari piyasa beklentilerini yansıtır (TFRS 13, parç. B10).

Bugünkü değer yöntemleri ise, iskonto oranının düzeltilmesini esas alan yöntem ve beklenen nakit akışı (beklenen bugünkü değer) yöntemine odaklanır. Gerçeğe uygun değer ölçmek üzere kullanılan bugünkü değer yöntemi, ölçülen varlığa veya borca özgü durum ve koşullara (başka bir ifadeyle, karşılaştırılabilir nitelikteki varlıklara ve borçlara ilişkin fiyatlar

piyasada gözlemlenebilir olsun ya da olmasın) ve yeterli verinin mevcut olmasına bağlıdır (TFRS 13, parag. B12).

2.6. Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesinin Kısıtları

Son zamanlarda yaşanan küresel ekonomik kriz, gelecekteki piyasalardaki değişkenlik ve finansal sistemdeki yatırımcıların güven konusundaki zayıflığı, yetersiz risk yönetimi, borçlanma kararlarının zorluğu ve özellikle finansal kriz dönemlerinde gerçeğe uygun değer muhasebesi piyasa fiyatı esasına dayandığı için adaletsiz kararlara yol açması sebebiyle eleştirilere neden olmaktadır (Akgün, 2011, 44).

Gerçeğe uygun değer muhasebesine yönelik bazı eleştiriler mevcuttur. Bunlardan ilki yönetim tarafından yapılan çeşitli öngörüler ve varsayımların yanlış olabileceğidir. İkincisi fırsatçı ve dürüst olmayan yönetim tarafından kazanç sağlamak amacıyla yargı ve varsayımların manipüle edilmesinin söz konusu olmasıdır (Krumwiede, 2008, 38). Ayrıca işletme varlıklarının değerlemesinde aktif bir piyasa bulunmaması durumunda gerçek değerinin tespit edilebilmesi için uzman kişilere yaptırılması zorunluluğundan dolayı ek maliyetli bir süreçtir.

3. GERÇEĞE UYGUN DEĞER MUHASEBESİNİN ERTELENMİŞ VERGİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

İşletmelerin mevcut Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre oluşturulan finansal tabloların TMS/TRFS'ye dönüştürülmesinde ve özellikle de TMS/TRFS geçiş uygulamaları neticesinde finansal tablolarda yer alan varlık ve borçlara ilişkin tutarların gerçeğe uygun değerlendirilme işlemleri esnasında hem finansal durum tablosunda hem de gelir tablosunda yer alan tutarların farklılaşmasına neden olmaktadır.

3.1. Ertelenmiş Vergiler

TMS/TRFS uygulamaları neticesinde bulunan kâra isabet eden vergi tutarı ile vergi uygulamaları ile bulunan kar (mali kar) üzerinden hesaplanan vergi tutarı arasındaki farka ertelenmiş vergiler adı verilir (Demir ve Bahadır, 2007, 70).

Vergiye tabi kar (mali kar) üzerinden hesaplanan vergi tutarı ile muhasebe karı (ticari kar) üzerinden hesaplanan vergi tutarı arasındaki fark ertelenmiş vergi farkıdır. Dolayısıyla ertelenmiş vergi, TMS/TRFS ve vergi

kanunları arasında muhasebe konusunda var olan farklardan kaynaklanmaktadır. Söz konusu farklar ilgili döneme ait muhasebe karını arttıran bir etkiye sahip olabileceği gibi, dönemin muhasebe karını azaltan bir etkiye de sahip olabilir. Bunlar dönem karı üzerinde yarattıkları etkinin niteliklerine göre sürekli farklar ve geçici farklar olarak sınıflandırılmaktadır (Sümer Göğüş, 2010, 14).

Muhasebe kârı ile mali kârın farklılaşmasına vergi mevzuatının hiçbir zaman kabul etmediği gelir ve giderler neden oluyorsa, bu farklar sürekli farklardır (Bayazıtlı ve diğerleri, 2006, 148). Yani Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümlerine göre “Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler” ile yatırım ve indirim istisnaları bu kapsamda değerlendirilmelidir. Geçici farklar ise daha çok TMS/TRFS’na göre yapılması gerekli olan düzeltmelerden özellikle de varlık ve borçların değerlemesinde gerçeğe uygun değer tespiti edilmesinden kaynaklanan farkları içermektedir.

Ortaya çıkan farkların geçici olması durumunda, Gelir Vergileri Standardına (TMS 12) göre, geçici farkların vergi etkilerinin işletmenin finansal tablolara yansıtılabilmesi ve işletmenin gerçek finansal durumunun görülebilmesi için ertelenmiş vergilerin muhasebeleştirilmesi gerekmektedir (Tekşen, 2010, 298). Başka bir ifadeyle TMS 12 Standardı ile VUK’nun hiçbir zaman kabul etmediği sürekli farklardan oluşan tüm gelir ve giderlerin muhasebeleştirmesinde herhangi bir farklılıklar yer almamaktadır. Bu nedenle sadece geçici farklar sonucunda oluşan ertelenmiş vergi varlığı ya da ertelenmiş vergi yükümlülüğü meydana gelmektedir.

Gelir Vergileri Standardı TMS- 12’ye göre; “Bir varlığın veya borcun vergiye esas değerinin olup olmadığının açık olmadığı durumlarda bu Standardın dayandığı temel ilkenin dikkate alınması yardımcı olacaktır; bu ilke şudur: Bazı belirli sınırlamaların dışında, bir varlığın defter değeri geri kazanıldığı veya bir borcun defter değeri ödendiğinde, bu varlığın defter değerinin kazanılması veya borcun defter değerinin ödenmesinin hiç bir vergi etkisi doğurmayacağı duruma nazaran, işletmenin gelecekte ödeyeceği vergiler daha fazla olarsa ertelenmiş vergi borcu, daha az olarsa ertelenmiş vergi varlığı muhasebeleştirilir” (TMS 12, par. 10) hükmü yer almaktadır.

Bu standart gereği bir işletme, mali tabloda gözükten varlıkların, defter değeri kadar fayda sağlayacağını, borçların ise defter değeri kadar ödemeye sebep olacağını bekler. Eğer varlık defter değeri kadar fayda sağlamazsa

ve mali tabloda gözüken borç defter değeri kadar ödemeye neden olmazsa, ortaya çıkan ertelenmiş vergi borcu yada ertelenmiş vergi alacağının muhasebeleştirilmesi gerekir(Dinç, 2007, 28).

Çoğu zaman işletmelerin varlıkların TMS/TFRS kapsamında gerçeğe uygun değerlendirme yaptıklarında kayıtlı değerleri ile fayda sağlamayacağı veya borçlarının kayıtlı değeri ile ödemeye neden olmayacağı durumlarıyla karşılaşmaktadırlar. Gerçeğe uygun değerlendirme muhasebesi kapsamında yapılan değerlendirmeler sonucunda işletmelerin varlıkları ve borçlarının muhasebeleştirme değerleri ile gerçek değerleri arasında oluşacak bu geçici farklar, vergi varlığını veya vergi yükümlülüğünü meydana getirmektedir.

Ertelenen vergi varlıkları ve yükümlülükleri, bilançoda diğer varlık ve yükümlülüklerden ayrı olarak ertelenmiş vergi varlıkları aktifte uzun vadeli duran varlıklarda ertelenmiş vergi yükümlülükleri ise pasifte uzun vadeli kaynaklarda gösterilir. Literatürde bu hesaplarla ilgili olarak hesap kodu açısından herhangi bir birliktelik sağlanmış değildir. Bu çalışmamızda ertelenmiş vergi varlıkları “284 Ertelenen Vergi Varlıkları” hesabında ertelenen vergi yükümlülüğü ise “484 Ertelenen Vergi Yükümlülükleri” hesabı kullanılmıştır.

3.2. Uygulama Örnekleri

Tablo 1’de açıklandığı üzere gerçeğe uygun değer muhasebesi TMS/TFRS’ler açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Gerçeğe uygun değer muhasebesinin bahsi geçen tablo açısından incelenmesi, her bir standart bazında ayrı ayrı birer çalışmanın konusu olabilecek niteliktedir. Ancak çalışmamızın amacı doğrultusunda bu standartların uygulamada sıklıkla karşılaşma imkanı doğrultusunda en önemlilerine yer verilmiştir.

Aşağıdaki uygulama örnek çalışmalarında TMS/TFRS kapsamında gerçeğe uygun değer muhasebesinin uygulanması aşamasında oluşan gelir/gider vasıtasıyla vergi varlık/yükümlülüklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Özellikle TFRS 13 Standardı gereği gerçeğe uygun değerlerin tespit edilmesine yönelik varlık ve borç kalemleri çalışma örneklerinde meydana gelen farkların ertelenmiş vergi varlık veya yükümlülüklerini ne şekilde etkilediği ifade edilmektedir.

Gerçeğe uygun değer muhasebesinin uygulanması durumunda ertelenmiş vergi varlık veya yükümlülüğünü etkileyen bazı TMS/TFRS standartları ile ilgili olarak uygulama örnekleri aşağıdaki verilmiştir. Uygulama

örneklerinde cari vergi oranının %20 olduğu varsayılmaktadır.

3.2.1. Finansal Araçlar

Aktif bir piyasada kayıtlı bir fiyatın varlığı, gerçeğe uygun değer en iyi göstergesidir. Finansal araca ilişkin aktif bir piyasanın bulunmaması durumunda, işletme, gerçeğe uygun değeri bir değerlendirme yöntemi kullanmak suretiyle belirler(TMS 39, parç. 48A).

Finansal varlıklar ve borçlar gerçeğe uygun değer (piyasa değeri) ile değerlendirilir ve finansal varlıklar bilançonun dönen varlıklar hesap sınıfında, finansal borçlar ise kısa süreli borçlar sınıfında raporlanır. Gerçeğe uygun değerde meydana gelen değişiklikler, kar ve zarar hesabı ile ilişkilendirilir(Mısırlıoğlu, 2008, 70) Kar veya zarar hesabı ile ilişkilendirilen finansal varlık ve borçlarda ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğünü sonucunu doğurmaktadır.

Örnek 1; ABC A.Ş. A bankasında 500.000,00 TL ile yıllık % 15 faiz oranı ile 61 gün vadeli mevduat hesabı vardır. Cari döneme ilişkin olarak vade süre ise 17 gündür. Kısa vadeli finansal bu varlığın cari döneme ilişkin gerçeğe uygun değerinin tespiti aşağıdaki şekilde olacaktır.

Aktif bir piyasası olan finansal varlığın gerçeğe uygun değeri o piyasada oluşan alım-satım değeridir. Ancak TMS 39 standardına göre göre aktif bir piyasa yoksa, varlığın gerçeğe uygun değeri, itfa edilmiş maliyet bedelidir. İtfa edilmiş maliyet bedelinin tespitinde etkin faiz yöntemi kullanılmaktadır.

Etkin faiz yöntemi ise, Finansal varlık veya borcun (veya bir finansal varlık veya borç grubunun) itfa edilmiş maliyetlerinin hesaplanması ve ilgili faiz gelir veya giderlerinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince yapılacak gelecekteki tahmini nakit ödeme ve tahsilatlarını tam olarak ilgili finansal varlık veya borcun net defter değerine indirgeyen orandır (TMS 39, parç.9) Yani bugünkü değer yöntemine göre faiz hesaplaması yapılmalıdır.

VUK hükümlerine göre normal bilinen faiz hesaplama yöntemine göre faiz gelirleri cari dönem için tahakkuk ettirilip vergisi hesap edilmektedir. TMS/TFRS göre ise faiz gelir tahakkukları ise bugünkü değer yöntemine göre gerçeğe uygun değeri hesap edilmelidir. Bu nedenle her iki yöntemle hesap edilen değerlendirme arasında mutlaka bir fark oluşacaktır. Olumlu veya olumsuz oluşacak olan bu fark ertelenmiş vergiyi meydana getirmektedir.

Buna göre cari dönemi ilgilendiren faiz hesaplaması aşağıdaki gibi yapılmalıdır.

$BD = [NA/(1+i)^n]$, (BD = Finansal varlığın bugünkü değeri, NA = Finansal varlığa ilişkin nakit akımları i = Faiz oranı, n = yıl)

Cari yılın bugünkü faiz değeri = 3.855,00 TL

Cari yılın VUK göre hesap edilen faiz değeri=3.453,89 TL

Değerleme Farkı = 3.855,00 (TMS/TFRS) - 3.453,89 (VUK) = 401,11 TL

Değerleme farkının ertelenmiş vergi yükümlülüğü=80,22 TL

Örnek 2; ABC A.Ş. Bilanço günündeki A hisse senedinin alış bedeli 100.000,00 TL (100 adet x 1.000,00 TL/adet)'dir. Şirketin A hisse senedini ticari amaçlı elinde tutmakta olup, borsada (en etkin piyasada) oluşan piyasa fiyatı 1.200,00 TL/adettir.

Finansal Varlık (Menkul Kıymet) olumlu farkı: $(1.200-1.000) \times 100 = 20.000,00$ TL

Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü= $20.000 \times 0,20 = 4.000,00$ TL

Örnek 3; ABC A.Ş. kaynak ihtiyacını karşılamak için 01.10.2013 tarihinde 9 aylığına aylık %2,046 faizli 2.391.000,00 TL olmak üzere kredi kullanmıştır. Kredinin raporlama döneminde (31.12.2013) gerçeğe uygun değerinin ölçülmesi finansal borçlarda gerekli düzeltme işlemleri yapılmalıdır.

Finansal borcun gerçeğe uygun değerinin ölçülmesinde kredi veya başka şekilde yükümlülük türüne göre değil vadeyi dikkate alarak söz konusu borçta paranın zaman değerinin bir finansman yükü içerip içermediğini göz önünde bulundurmaktadır. Vade içeren borçlar paranın zaman değerini ve finansman yükünün hesaplanması gerekir (Akbulut, 2013, 98-99).

Örneğimizde şirketin her ay 48.000,00 TL ve kredinin vade sonunda ise 2.448.000,00 TL ödeyeceği dikkate alınarak itfa edilmiş maliyet yöntemini uygulaması ve etkin faiz oranından dönemsel tutarlarının hesap edilmesi gerekir. Buna göre dönem sonu değeri 2.393.814,00 TL olacaktır. Finansal borcun gerçeğe uygun değeri 2.814,00 TL (2.393.814- 2.391.000) olacaktır.

Finansal borçtan dolayı ertelenmiş vergi yükümlülüğü= $2.814,00 \times 0,20 = 562,80$ TL

3.2.2. Maddi Duran Varlıklar

TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardına göre, maddi duran varlıklar aktife girdikten sonra, maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeline

göre değerlendirilmektedir. Yeniden değerlendirme modelinde maddi duran varlık gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmektedir. Bu modelin uygulanabilmesi için, maddi duran varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi gerekir. Yeniden değerlendirilmiş tutar, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değerdir.

İşletmelerin maddi duran varlıklarını değerlemede yeniden değerlendirme modelini uygulamaları halinde, varlığın amortismanına tabi tutarında artış meydana geleceği için, izleyen dönemlerde ayrılacak amortisman tutarı da artış gösterecektir. Bu durum ise, vergi uygulamaları ile standart arasında farklılıklara neden olacaktır (Özerhan Akbulut, 2008, 19).

Maddi duran varlıkların yeniden değerlemesinden kaynaklanan, varsa, gelir vergilerinin etkileri “TMS 12 Gelir Vergileri” Standardına uygun olarak muhasebeleştirilir ve açıklanır (TMS 16, md. 42).

Herhangi bir duran varlığın defter değeri yeniden değerlendirme sonucunda artmışsa, bu artış doğrudan özkaynak hesap grubunda yer alan yeniden değerlendirme değer artışı adı altında muhasebeleştirilir. Fakat bir varlığın defter değeri yeniden değerlendirme sonucunda azalmışsa, bu azalma gider olarak muhasebeleştirilir (TMS 16, madde 39-40).

Değeri düşen maddi duran varlıkların maliyet yöntemiyle değerlemeye tabi tutulmaları durumunda, söz konusu duran varlık gerçeğe uygun değeri ile bilançoya yansıtılmaktadır. Gerçeğe uygun değer belirlenmesinde ise diğer standartlarda yer alan süreçten farklı olarak, değerlendirme uzmanları tarafından piyasa temelli hesaplama yapılmaktadır (Tokay ve Deran, 2008, 34)

Örnek; ABC A.Ş., 2013 yılı TMS/TFRS’ye ilk geçiş nedeniyle maddi duran varlıkların gerçeğe uygun değerinin tespit edilmesi amacıyla ekspertiz yaptırmış olup, ekspertiz raporunun sonuçları aşağıdaki gibidir. Şirket normal amortisman yöntemini uygulamaktadır.

Tablo 2: Maddi Duran Varlıkların Yeniden Değerlemesi

Maddi Duran Varlıklar	Aktife Giriş Tarihi	Faydalı Ömür	Defter Değeri	Amorts. Oranı	Birikmiş Amorts.	Piyasa Değeri
Arsa ve Araziler	25.10.2010	0	200.000	0,00	0,00	250.000
Binalar	05.03.2005	50	1.000.000	0,02	180.000	1.500.000
Tesis, Makine Cihazlar	20.06.2011	5	750.000	0,20	450.000	300.000
Taşıtlar	15.09.2012	5	150.000	0,20	60.000	130.000
Demirbaşlar	25.06.2008	5	100.000	0,20	100.000	0,00
Toplam			2.200.000		790.000	2.180.000

Tablo 2’de demirbaşların ekonomik ömürleri dolduğu için gelecekte ekonomik yarar beklenmediğinden ve piyasa değeri olmadığından bilançodaki net değeri olmayacaktır.

VUK hükümlerine göre kıstamortisman uygulaması sadece binek otomobillere uygulanmasına rağmen Maddi Duran Varlık Standardı TMS 16’ya göre kıst amortisman yöntemi tüm maddi duran varlıklara uygulanır. Buna göre tüm maddi duran varlıklar için yeniden amortisman hesaplaması yapılmalıdır.

Maddi Duran Varlıklar	Defter Değeri	Birikmiş Amortis.	Kıst Amortis.	Düzeltilmiş Net Değer	Piyasa Değeri	Değer Azalışı / Artışı	
	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)□(3)	(5)	(6)=(5)□(4)	
Arsa ve Araziler	200.000	--	---	250.000	250.000	50.000	Değer Artışı
Binalar	1.000.000	180.000	176.666	823.334	1.500.000	676.666	Değer Artışı
Tesis, Makine ve Cihazlar	750.000	450.000	387.500	362.500	300.000	-62.500	Değer Azalışı
Taşıtlar	150.000	60.000	40.000	110.000	130.000	20.000	Değer Artışı
Demirbaşlar	100.000	100.000	100.000	0,00	0,00	0,00	---
Toplam	2.200.000	790.000	704.166	1.545.834	2.180.000	746.666	Değer Artışı
						62.500	Değer Azalışı

Tablo 3’de TMS/TFRS’ye göre maddi duran varlıklara gerçeğe uygun değer muhasebesinin uygulanması sonucunda 746.666,00 TL’lik bir değer artışının meydana geldiği görülmektedir.

TMS/TFRS’ye göre bazı varlıkların gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesinde ortaya çıkan değer artışların, gelir tablosunda muhasebeleştirilmesi yerine, bilançoda öz kaynaklar içinde muhasebeleştirilmesini benimsemiştir. Tabiatıyla öz kaynaklarda meydana gelen bu artışlar dönem karını

etkilemediği için vergi etkilerinin de vergi gideri veya vergi geliri olarak değil, öz kaynaklara ilave veya indirim şeklinde muhasebeleştirilmesi gerekir (Özkan, 2009, 107). Başka bir ifadeyle doğrudan öz kaynaklara borç veya alacak olarak kaydedilmiş olan kalemlerle ilgili olan dönem vergisi ve ertelenmiş vergi de aynı dönemde veya farklı dönemlerde öz kaynaklara doğrudan borç veya alacak olarak kaydedilir (TMS 12, parç.61).

Bu durumda ertelenmiş vergi yükümlülük tutarı olan (746.666x0,20) 149.333,20 TL'nin öz kaynaklar içerisinde “526 Ertelenmiş Vergi Fonu” adı altında bir fon hesabında muhasebeleştirilmelidir. Fakat bu varlıklarda daha sonra yeniden değerlendirme sonucunda bir azalış meydana geldiğinde öz kaynak hesap grubundaki bu yeniden değerlendirme değer artışı hesabından düşülerek muhasebeleştirilir.

Yine Tablo 3’de ertelenmiş vergi varlık veya yükümlülüğünü ortaya çıkaran başka bir unsur ise TMS/TFRS’ye göre uygulanması zorunlu olan kıstamortisman yöntemidir.

Yukarıdaki örnek uygulamada;

VUK’a göre hesaplan Birikmiş Amortisman tutarı: 790.000,00 TL

KıstAmortisman yöntemine göre düzeltilmiş Birikmiş Amortisman tutarı:
704.166,00TL

TMS 16’ya göre Geçmiş Yıl Karı ile ilişkilendirilecek Amortisman tutarı:
85.834,00 TL

Maddi duran varlıkların gerçeğe uygun değer muhasebesinin uygulanması durumunda ortaya çıkan Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü (85.834x0,20) 17.166,80 TL’dir.

Yukarıdaki örnek uygulamada tesis makine ve cihazlarda meydana gelen değer düşüklüğü ise aşağıda “Varlıklarda Değer Düşüklüğü TMS 36” standardı hükümlerine göre incelenecektir.

3.2.3. Varlıklarda Değer Düşüklüğü

Varlıklarda Değer Düşüklüğü TMS 36 Standarda göre, bir varlık yalnız başına işletmeye nakit girişi sağlayabiliyor ve dolayısıyla geri kazanılabilir değeri ölçülebiliyorsa bu varlık değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Söz konusu varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı ise, varlığın defter değerinin, geri kazanılabilir değerini aşan kısmıdır. Bir varlığın defter değeri, birikmiş amortisman tutarları ve birikmiş değer düşüklüğü kayıplarının düşülmesinden sonra varlığın bilançoya yansıtılan tutarıdır.

Varlığın defter değerinin yeniden değerlendirme sonucunda azalması durumunda, bu azalma gider olarak muhasebeleştirilir. Ancak, söz konusu varlıkla ilgili olarak daha önce bir yeniden değerlendirme değer artışı oluşturulmuşsa, bu azalış önceki yeniden değerlendirme farkını tersine çevirdiği ölçüde, öz kaynak hesap grubundaki yeniden değerlendirme değer artışı hesabından düşülür(TMS 16, paragraf 40)

Ayrıca TMS 16 Standardına göre varlığın yeniden değerlendirme sonucu artan defter değeri öz kaynaktan muhasebeleştirilir. Eğer yeniden değerlendirme değer artışı, aynı varlığın daha önce gelir tablosu ile ilişkilendirilen yeniden değerlendirme değer azalışını tersine çeviriyorsa, aradaki fark gelir olarak muhasebeleştirilir.

Bir varlığın defter değerinin; kullanımı ya da satışı ile geri kazanılacak tutarından fazla olması durumunda, ilgili varlık geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir tutardan izlenmişse, varlık değer düşüklüğüne uğramıştır. Standarda göre, bu varlığın değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi gerekir(Akgün, 2009, 4).

Varlık, “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” Standardındaki yeniden değerlendirme yöntemine göre yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden gösterilmedikçe; değer düşüklüğü zararıkâr veya zararda muhasebeleştirilir. Ancak, yeniden değerlendirilmiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı, aynı varlığın yeniden değerlendirme fazlası tutarını aşmadığı sürece doğrudan yeniden değerlendirme fazlasından düşülerek muhasebeleştirilir(TMS 36, par. 60-61).

Örnek; Tablo 3’de yer alan Tesis, Makine ve Cihazların maliyet bedeli ile kayıtlı değerinin 750.000,00 TL, kıstamortisman yöntemine göre ayrılması gereken amortisman tutarı 362.500,00 TL, duran varlığın gerçek değerinin belirlenmesi için yapılan ekspertiz çalışmaları sonucunda kalıntı (hurda) değerinin 300.000,00 TL ve söz konusu duran varlık için daha önceden öz kaynaklar içerisinde yer alan herhangi bir artış fonunun olmadığı varsayılmıştır.

Buna göre bahsi geçen Tesis, Makine ve Cihazlarda 62.500,00 TL’lik bir değer azalması olduğu görülmüştür. Bu değer azalışı dönem gideri olarak muhasebeleştirilip gelir tablosunda yer alması gerekmektedir. Varlıklardaki değer azalışı (daha önceden öz kaynaklar içerisinde değer artış fonu yok ise) gider olarak kaydedildiği için ertelenmiş vergi varlığı ortaya çıkacaktır.

Tesis, Makine ve Cihazlarda meydana gelen değer azalışlarındaki ertelenmiş vergi varlığı 12.500,00 TL $(62.500 \times 0,20)$ olacaktır.

3.2.4. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Bir maddi olmayan duran varlık, ilk muhasebeleştirilmesinin ardından, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden birikmiş itfa ve değer düşüklüğü zararlarının tamamı düşüldükten sonra hesaplanan tutarı olan yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden izlenir. TMS 38 Standardına göre yeniden değerlendirme yapmak için, gerçeğe uygun değer, aktif bir piyasa ile ilişkilendirilmek suretiyle belirlenir. Yeniden değerlendirme işlemleri, raporlama dönemi sonunda ilgili aktifin defter değerinin gerçeğe uygun değerinden önemli ölçüde farklılık göstermemesi açısından düzenli olarak yapılır (TMS 38, parç. 75).

Aktif bir piyasadaki kayıtlı piyasa fiyatları, bir maddi olmayan duran varlık için en güvenilir gerçeğe uygun değer tahminini sağlar. Uygun piyasa fiyatı, genellikle, güncel fiyat tekliflerinden oluşmaktadır. Güncel fiyat tekliflerinin mevcut olmaması durumunda, işlem tarihi ile varlığın gerçeğe uygun değerinin tahmin edildiği tarih arasında ekonomik koşullarda önemli bir değişiklik olmaması koşuluyla, gerçeğe uygun değeri tahmin etmek için en son benzeri işlemin fiyatı esas alınabilir (TMS 38, parç. 39). Fakat imkânsız olmamakla birlikte maddi olmayan duran varlıklar için aktif bir piyasanın varlığına sıkça rastlanılmamaktadır.

Bir maddi olmayan duran varlığın defter değerinin yeniden değerlendirme işlemi sonucunda artması durumunda, söz konusu artış diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve yeniden değerlendirme fazlası adı altında özkaynakta biriktirilir. Ancak, anılan yeniden değerlendirme artışının, varsa daha önce aynı varlık için kâr veya zararda muhasebeleştirilen yeniden değerlendirme azalışını ortadan kaldıran kısmı, kâr veya zararda muhasebeleştirilir (TMS 38 parç. 85).

Örnek; ABC A.Ş. Maddi olmayan duran varlıklar içerisinde kayıtlı bulunan telif hakları, patent ve diğer endüstriyel sahiplik haklarının muhasebe değerinin ve birikmiş itfa tutarının 50.000,00 TL olduğu ve kalıntı değerinin olmadığı varsayılmaktadır.

Bu maddi olmayan varlıklar için güncel fiyat tekliflerinin mevcut olmaması nedeniyle en son benzeri işlemin fiyatı esas alınarak yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden birikmiş itfa tutarının tamamı düşüldükten sonra hesaplanan her hangi bir tutar olmayacaktır.

Bu nedenle gerçeğe uygun değer muhasebesi çerçevesinde değerlendirilen bu maddi olmayan duran varlıkların muhasebe değerinden birikmiş itfa değeri çıkarılmış olup kalıntı değerinin olmamasından dolayı herhangi bir ertelenmiş vergi etkisi de olmayacaktır.

3.2.5. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

TMS 40 standardına göre yatırım amacıyla tutulan gayrimenkullerin ilk muhasebeleştirilmesinde maliyet değeri ile değerlendirilmesini gerektirmektedir. Fakat bu varlıkların ilk muhasebeleştirme işleminin ardından, gerçeğe uygun değer yöntemini seçmiş olan bir işletme, tüm yatırım amaçlı gayrimenkullerini gerçeğe uygun değer yöntemi ile ölçer (TMS 40, parç.33). Yatırım amaçlı bir gayrimenkulün gerçeğe uygun değeri; karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır (TMS 40, parç. 36).

Bu yöntemin uygulanması halinde, yatırım amaçlı gayrimenkulün gerçeğe uygun değerindeki değişimden kaynaklanan kazanç ve kayıp, oluştuğu dönemde kâr veya zarara dahil edilmektedir(TMS 40, parç. 35). Kar veya zarara dahil edilen bu kazanç veya kayıplar ertelenmiş vergi varlık/yükümlülüklerini ortaya çıkarmaktadır.

TFRS 13 standardına göre tüm işletmelerin ölçüm (işletmenin gerçeğe uygun değer yöntemini kullanması durumunda) veya açıklama (işletmenin maliyet yöntemini kullanması durumunda) amaçları açısından yatırım amaçlı gayrimenkullerinin gerçeğe uygun değerlerinin ölçülmesini gerektirir. İşletme, zorunlu olmamakla beraber, yatırım amaçlı gayrimenkulün gerçeğe uygun değerini, konuyla ilgili yetkiye ve gerekli mesleki birikime sahip ve söz konusu yatırım amaçlı gayrimenkulün sınıf ve yeri hakkında güncel bilgisi bulunan bağımsız bir değerlendirme uzmanı tarafından yapılan değerlendirme işlemini esas almak suretiyle ölçülebilmektedir.

Başka bir ifadeyle gerçeğe uygun değerlemenin yapılmasında işletmeler piyasa şartlarına uygun değeri tespit edebilmek için bilirkişi, ekspertiz, uzman, emlakçı vb. unsurlardan yararlanarak yatırım amaçlı gayrimenkulün değerlendirilmesi yapılabilir.

Örnek; ABC A.Ş. duran varlıklar içerisinde yer alan ve yatırım amaçlı elinde bulunduğu 100.000,00 TL kayıtlı değerindeki arsanın raporlama tarihinde bir değerlendirme şirketine gerçeğe uygun değerlendirme yaptırmış ve gerçek değerinin 150.000,00 TL olduğu tespiti yapılmıştır.

İşletmenin muhasebe politikası gereği yatırım amaçlı bulundurduğu arsanın 50.000,00 TL değerinde bir artış olduğu tespit edilmiştir. Raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerlerinde meydana gelen bu değişiklik kâr hesabına yansıtılarak gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilmelidir.

Bu durumda değerlendirme artışından ortaya çıkacak olan ertelenmiş vergi

yükümlülüğü 10.000,00 TL (50.000x0,20) olacaktır.

3.2.6. Tarımsal Faaliyetler

TMS 41 Standardına göre, canlı varlıklar, ilk muhasebeleştirildikleri tarihte ve her raporlama dönemi sonunda, gerçeğe uygundeğerlerinden satış maliyetleri düşülmek suretiyle değerlendirilir. Tarımsal ürünler ise, hasat noktasında, gerçeğe uygun değerlerinden satış maliyetleri düşülmek suretiyle ölçülürler (TMS 41, parç. 12-13).

Canlı varlığın veya tarımsal ürünün gerçeğe uygun değerinin tespitinde izlenecek yol, canlı varlık veya tarımsal ürünün aktif bir piyasasının olup olmamasına göre farklılık arz etmektedir. Standartta, aktif piyasa, piyasada ticareti yapılan malların homojen bir şekilde bulunduğu, söz konusu malların her zaman için bir alıcısı vesatıcısının bulunduğu ve malların fiyatlarının kamuoyu tarafından öğrenilebildiği piyasa olarak tanımlanmıştır (TMS 41, md.8). Aktif piyasadan kastedilenin, tarımsal veya hayvansal ürünlerin alınıp satıldığı ticaret borsalarıdır.

Aktif bir piyasanın bulunmaması durumunda, işletmeler, gerçeğe uygun değer tespitinde en son piyasa işlem fiyatı, benzer varlıkların piyasa fiyatı ve sektör emsal fiyatlarından birini kullanabilir (Gökgöz, 2012,98). Ayrıca TMS 41 standardına göre tarımsal ürünler, hasat noktasında, gerçeğe uygun değerinden tahmini satış maliyetleri düşülmek suretiyle değerlendirilmektedir.

Canlı bir varlığın gerçeğe uygun değerinden tahmini pazar yeri maliyetlerinin düşülerek ilk muhasebeleştirilmesi sırasında doğan kazanç veya zarar ile ilgili varlığın gerçeğe uygun değerindeki değişiklikten doğan kazanç veya zarar olduğu dönem kâr veya zararında dikkate alınır (TMS 41, parç. 26). Yani canlı varlıkların gerçeğe uygun değerlendirilme sonucunda oluşan artış veya azalışın gelir tablosu ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda da ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır.

Örnek; ABC A.Ş. raporlama tarihi itibarıyla 50.000,00 TL değerinde kayıtlı alabalığı bulunmaktadır. İşletme, raporlama tarihi itibarıyla balıkları X Belediyesi su ürünleri satış halindeki değeri ile değerlendirilme tabi tutmuş ve balıkların gerçeğe uygundeğerinin 45.000,00 TL olduğunu tespit etmiştir. Söz konusu alabalıkların tahmini satış maliyetleri ise 10.000,00 TL'dir. Balıkların değer artışı/azalışı yandaki gibi olacaktır;

Gerçeğe Uygun Değer	:45.000,00 TL
Satış Maliyetleri	:(10.000,00) TL
Net Gerçeğe Uygun Değer	:35.000,00 TL
Değer Azalışı	:15.000,00 TL (50.000-35.000)

Hesap edilen 15.000,00 TL'lik değer azalışı gelir tablosunda gider/ zarar olarak muhasebeleştirilmelidir. Aynı zamanda bu değer azalışı kadar canlı varlıklar alacak tarafta kaydedilmelidir. Gerçeğe uygun değerlendirme muhasebesine göre raporlama tarihinde yapılan tarımsal faaliyetlere (canlı varlıklara) ilişkin bu olumsuz fark 3.000,00 TL (15.000x0,20) ertelenmiş vergi varlığına neden olmaktadır.

3.2.7. Ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri

Uygulama örneklerimizde raporlama tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değer muhasebesi kapsamında yapılan düzenleme çerçevesinde oluşan ve hesaplanacak ertelenen vergiye ilişkin vergi varlığı ve yükümlülükleri yan sayfadaki gibidir;

Tablo 4: Ertelenmiş Vergi Varlık/Yükümlülükleri

Ertelenen Vergi Farkları	Azalışlar	Artışlar	Ertelenen Vergi Varlıkları	Ertelenen Vergi Yükümlülükleri
Banka Hesabı (Finansal Varlık) Vade Farkı Artış	0,00	401,11	0,00	80,22
Banka Kredileri (Finansal Borç) Vade Farkı Azalışı	0,00	2.814,00	0,00	562,80
Hisse Senedi Değer Artışı	0,00	20.000,00	0,00	4.000,00
Tüm Maddi Duran Varlıklar Birikmiş Amortismanlar Değer Artışı	0,00	85.834,00	0,00	17.166,80
Tesis, Makine ve Cihazlar Değer Azalışı	62.500,00	0,00	12.500,00	0,00
Yatırım Amaçlı Duran Varlık Değer Artışı	0,00	50.000,00	0,00	10.000,00
Tarımsal Faaliyetler (Canlı Varlıklar) Değer Azalışı	15.000,00	0,00	3.000,00	0,00
Toplam	77.500,00	159.049,11	15.500,00	31.809,82

Gerçeğe uygun değer muhasebesi sonucunda oluşan değerleme artışlarının ertelenmiş vergi varlığı açısından yapılması gerekli olan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır;

31/12/20xx		
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI	15.500,00	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜM. KARŞILIK		15.500,00
Değerleme sonucu ortaya çıkan ertelenmiş vergi varlığının kaydı.		
/		
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞERYASAL YÜKÜM. KARŞILIK	31.809,82	
484 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ		31.809,82
/		

Bir işletmenin dönem vergi varlığı ve dönem vergi borcu aynı vergi idaresi ile ilgili ise ve vergi idaresi tek bir net ödeme almayı veya net ödeme yapmayı mümkün kılmışsa, normal olarak işletmenin yasal olarak muhasebeleştirilmiş tutarları mahsup etme hakkı vardır.

Vergiye tabi işletmeler farklı işletmeler olmakla birlikte bu işletmeler, ertelenmiş vergi borçlarının ve varlıklarının önemli bir miktarının ödeneceği veya geri kazanılacağı tahmin edilen gelecek her dönem itibariyle, vergi borçlarını ve vergi alacaklarını ya net esasa göre yerine getirecek ya da tahsilat ve ödeme-yi ayrı ayrı ancak aynı zamanda yapacaktır (TMS 12, parag.74)

4. SONUÇ

TMS/TFRS'nin uygulanması ile birlikte özellikle kamuya hesap vermeye zorunluluğu olan işletmeler finansal tabloların hazırlanmasında gerçeğe uygun değer muhasebesi sistemini uygulamak zorundadırlar. Gerçeğe uygun değer muhasebesi ile oluşturulan finansal raporlar kullanıcılarının tüm kesimlerinin ihtiyaçlarına daha uygun ve daha güncel bilgiler sunarak şeffaflığı artırıcı bir öneme sahip hale gelmektedir.

Uluslararası muhasebe ve raporlama standartlarının büyük bölümünde varlık ve yükümlülüklerin değerlemesinde gerçeğe uygun değer yaklaşımı

kullanılmaktadır. Gerçeğe uygun değer, varlık ve yükümlülüklerin bilanço tarihindeki cari değerlerini ölçmektedir. İşletmelerin varlık ve kaynaklarını gerçeğe uygun olarak ölçmede farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bunların başında gerçeğe uygun değerleme kavramını en iyi şekilde ifade eden piyasa fiyatı yaklaşımıdır. Piyasa fiyatının oluşmaması durumunda maliyet yaklaşımı, gelir yaklaşımı ve bugünkü değer yaklaşımlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemlerin kullanılmasının amacı, mevcut piyasa koşullarında, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine yönelik ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemdeki fiyatın en doğru bir biçimde tespit edilmesidir.

Bu amaç doğrultusunda KGG, 30 Aralık 2012 tarihinde TFRS 13 Standardını yayınlamıştır. Bu standart diğer TMS/TFRS'lerdeki gerçeğe uygun değer açıklamalarına verilen önemi vurgulamak ve gerçeğe uygun değer ölçümlerindeki karışıklığı bir miktar azaltmak için geliştirilmiştir.

İşletmelerin finansal tablolarının gerçeğe uygun değerinin tespit edilmesinde kullanılan gerçeğe uygun değer muhasebesi sonucunda mevcut vergi kanunları arasında bazı vergisel geçici farklar oluşmaktadır. Bu geçici farklar, ilgili döneme ait muhasebe karını arttıran bir etkiye sahip olabileceği gibi, dönemin muhasebe karını azaltan bir etkiye de sahip olabilir.

Aynı zamanda ortaya çıkan bu geçici farklar TMS 12 Standardına göre, vergi etkilerinin işletmenin finansal tablolara yansıtılabilmesi ve işletmenin gerçek finansal durumunun görülebilmesi için ertelenmiş vergiler olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle bu standart gereği, bir varlığın kayıtlı değeri geri kazanıldığı veya bir borcun kayıtlı değeri ödendiğinde, bu varlığın kayıtlı değerinin kazanılması veya borcun defter değerinin ödenmesinin hiç bir vergi etkisi doğurmayacağı duruma nazaran, işletmenin gelecekte ödeyeceği vergiler daha fazla olacaksa ertelenmiş vergi yükümlülüğü, daha az olacaksa ertelenmiş vergi varlığı şeklinde muhasebeleştirilmelidir.

İşletmeler çoğu zaman varlıklarını TMS/TFRS kapsamında gerçeğe uygun değerlendirme yaptıklarında bu varlıkların kayıtlı değerleri ile fayda sağlamayacağı veya borçlarının kayıtlı değeri ile ödemeye neden olmayacağı durumlarıyla karşılaşmaktadırlar. Gerçeğe uygun değerlendirme muhasebesi kapsamında yapılan değerlemeler sonucunda işletmelerin varlıkları ve borçlarının muhabet değerleri ile gerçek değerleri arasında oluşacak bu geçici farklar, vergi varlığını veya vergi yükümlülüğünü meydana getirmektedir.

Ertelenen vergi varlıkları ve yükümlülükleri, bilançoda diğer varlık ve yükümlülüklerden ayrı olarak ertelenmiş vergi varlıkları aktifte uzun vadeli duran varlıklarda ertelenmiş vergi yükümlülükleri ise pasifte uzun vadeli kaynaklarda gösterilir. Literatürde bu hesaplarla ilgili olarak hesap kodu açısından herhangi bir birliktelik sağlanmış değildir. Bu çalışmamızda ertelenmiş vergi varlıkları “284 Ertelenen Vergi Varlıkları” hesabında ertelenen vergi yükümlülüğü ise “484 Ertelenen Vergi Yükümlülükleri” hesabı kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

Akbulut, Akın, (2013), **TFRS’ye İlk Geçiş Uygulaması**. İstanbul : Maliye Hesap Uzmanları Derneği.

Akgün, Ali İhsan (2009), “Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü ve Şerefiyenin İncelenmesi” **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 18, (2009/2):1-34

Akgün, Ali İhsan (2011), “Türkiye Finansal Raporlama Standartları’nda Şerefiye ve Gerçeğe Uygun Değer İlişkisi”, **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**. 12; 12 (Ekim 2011):39-61.

Akkaş, Jale, “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü”, 11 Aralık 2013 tarihinde <http://www.dunya.com/gercege-uygun-deger-olcumu-141984h.htm>, adresinden erişildi.

Aktaş, Rafet ve Deran, Ali (2006), “Fair Value Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi” **Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**. 2, (2006): 153-166.

Barlev, Benzion, ve Haddad, Joshua Rene, “Fair Value Accounting and The Management of The Firm”, **Critical Perspectives on Accounting**. 14; 4 (2003):383-415.

Bayazıtlı, Ercan, Çelik, Orhan ve Üstündağ, Saim (2006), **Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış**. Ankara : TESMER.

Campbell, Ronald L, Lisa A. Owens ve Diana R. Robinson (2008), “Fair Value Accounting From Theory to Practice”, **Strategic Finance**. 90, 1 (July 2008): 31-37.

Demir, Volkan ve Bahadır, Oğuzhan (2007), “UFRS (TFRS)’deki Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı” **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**. 7, 23 (Eylül 2007): 65-79.

Diñç, Engin (2007), “Muhasebe ve Vergi Kuralları Arasındaki İlişki ve Gelir Vergileri (TMS 12) Standardının Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”,

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28, (Ocak-Haziran 2007):21-48

Doğan, Ahmet, Güngör Taç, Şükran ve Taç, Ahmet (2008), “Makul Değer Muhasebesi Ve İşletme Yönetimi Üzerine Etkileri”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 22, 1, (Ocak 2008): 453-473.

Financial Accounting Standards Board of the Financial Accounting Foundation, Statement of Financial Accounting Standards No. 157 (SFAS 157), Fair Value Measurements (September 2006), Connecticut USA, Norwalk.

Foster, John M., ve Upton, Wayne (2001), “The Case for Initially Measuring Liabilities at Fair Value”, **Understanding the Issues**, FASB, 2, 1, (May 2001): 1-4.

Gençoğlu Gücenme, Ümit (2007), **Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar**, İstanbul : Türkmen Kitapevi.

Gökgöz, Ahmet (2012), “Tarımsal Faaliyetlerde Gerçeğe Uygun Değerin Tespiti ve Muhasebeleştirilmesi”, **İşletme Araştırmaları Dergisi**, 4,4 (2012):95-108.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (30.12.2012), **Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 13)** Hakkında Tebliğ, Sıra No: 5, Ankara : Resmi Gazete, , (28513 sayılı 2.Mükerrer).

Krumwiede, Tim (2008), “Why Historical Cost Accounting Makes Sense”, **Strategic Finance**, 90, 2 (August 2008):33-39.

Mısırlıoğlu, İsmail Ufuk (2008), “Türkiye Muhasebe Standartları’na Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, 86 (Mart-Nisan 2008):65-81.

Özerhan Akbulut, Yıldız (2008), “Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Ankara SMMM, VI. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu**, (02-06 Mart 2008), Antalya’da sunulan bildiri.

Özkan, Azzem, (2009) “TMS-12 Gelir Vergileri Standardına Göre Ertelenmiş Vergiler ve Muhasebe Uygulamaları”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** 98, 32 (Ocak-Haziran 2009):97-112.

Özkan, Mehmet ve Terzi, Serkan (2009), “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümünün Uluslararası Muhasebe Standartları ve Amerikan Muhasebe Standartları (SFAS) Açısından İncelenmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**. 92 (Mart-Nisan 2009):23-50.

Pamukçu, Fatma (2011), “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal

Tablolara Etkisi”, **Mali Çözüm Dergisi**.103 (Ocak-Şubat 2011):79-95.

Penman, Stephen H., (2007), “Financial Reporting Quality: Is Fair Value a Plus or a Minus?”, **Accounting and Business Research**, International Accounting Policy Forum, Special Issue, (September 2007): 33-44.

Poroy Arsoy, Aylin (2009), **Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Göre Gerçeğe Uygun Değer**.Bursa : Dora Yayıncılık.

Senel, Said Alpagut, Tuncay, Merve, Önoğul, Öznur ve Karlı, Cihad (2011), “Türkiye Muhasebe Standartlarında Yer Alan Bir Değerleme Ölçüsü: Gerçeğe Uygun Değer”, **Social Sciences, e-Journal of New World Sciences Academy**, 6, 1, (2011):48-76.

Sümer Göğüş, E. Handan (2010), “Ertelenmiş Vergi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, 101 (Eylül-Ekim 2010):13-29.

Şınga Mugan, Can, “Geçeğe Uygun Değer Kavramı”, XII. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu, 26-30 Kasım 2008, Kıbrıs’ta sunulan bildiri, 11 Kasım 2013 tarihinde http://dosya.izsmmmo.com/documan/tmss_xii_bildiriler/can_simga_mugan.doc, adresinden erişildi.

Tekşen, Ömer (2010), “TMS- 12 Gelir Vergileri Standardına Göre Ertelenmiş Verginin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 15, 2 (2010):297-317.

Tokay, Semih Hüseyin ve Deran, Ali (2008), “Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri” **Mali Çözüm Dergisi**, 90 (Kasım Aralık 2008):15-48.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (31.12.2005), **Maddi Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 16) Hakkında Tebliğ Sıra No: 15**, Ankara :Resmi Gazete (26040 sayılı).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (24.02.2006), **Tarımsal Faaliyetlere İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 41) Hakkında Tebliğ, Sıra No: 22**. Ankara :Resmi Gazete, (26090 sayılı).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (17.03.2006), **Maddi Olmayan Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 38) Hakkında Tebliğ Sıra No: 26**, Ankara :Resmi Gazete, (26111 sayılı).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (28.03.2006), **Gelir Vergilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 12) Hakkında Tebliğ, Sıra No: 31**, Ankara :Resmi Gazete, (26122 sayılı)

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (17.03.2006), **Yatırım Amaçlı Gayrimenkullere İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 40)**

Hakkında Tebliğ, Sıra No: 27, Ankara :Resmi Gazete, (26111 sayılı).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (03.11.2006), **Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçmeye İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 39) Hakkında Tebliğ Sıra No: 41**, Ankara :Resmi Gazete, (26335 sayılı).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (08.01.2009), **Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 36) Hakkında Tebliğ, Sıra No: 28**,Ankara :Resmi Gazete, (27104 sayılı).